

DESAMDEMOKRASİ ve EĞİTİM STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ
Democracy and Education Center for Strategic StudiesAdres: İller Caddesi 23/2 Çankaya – Ankara // Ziyabey Caddesi 77/4 Çankaya – Ankara
İletişim: +90 (312) 286 61 06 / +90 (505) 4013880 – desam.ankara@gmail.com

Akp'nin 23 Yıllık Kültür, Eğitim ve Gençlik Politikaları Çöktü!!! Nasıl Düzelir?

AKP'nin 23 yıllık mirasının kültürde yozlaşma, eğitimde cehalet, gençlikte hayal kırıklığı getirdiğini ancak çözüm için kültürde özgürlük, eğitimde bilim, gençlikte fırsat eşitliğinin sağlanmasının ülkenin bütünlüğü ve milletin dirliği için bila kaydüş şart olduğunu aksi takdirde ülkenin bataklığa saplandığını söyleyen **DESAM Yönetim Kurulu Başkanı Gürkan Avcı**, DESAM uzmanlarının sorunların tespiti ve en çağcıl ve özgün çözüm önerilerinin bulunduğu bir rapor hazırladıklarını kaydederek, açıklamalarını paylaştı.

Bir Çöküşün Anatomisi

Türkiye, son 23 yılda siyasi istikrar adına pek çok şeyi feda etti. Ancak bu süreçte en ağır bedeli, kültür, eğitim ve gençlik politikaları ödedi. AKP iktidarının başlangıçta "reform" vaatleriyle yola çıktığı bu alanlar, zamanla ideolojik saplantılar, liyakatsiz yönetim ve bilimsel vizyondan uzak popülist hamlelerle çöküşe sürüklendi. Bugün geldiğimiz noktada: Eğitim sistemi, PISA ve TIMSS gibi uluslararası sıralamalarda sonlarda. Kültür politikaları, ötekileştirici ve tarihi çarpıtan bir anlayışla yozlaştı. Gençlik, umutsuz, işsiz ve geleceksiz bırakıldı. Peki, bu çöküş neden yaşandı? Ve daha önemlisi, nasıl düzelir?

Bir Medeniyet Kriziyle Yüzleşmek!

Türkiye, son 23 yılda tarihinin en derin kültürel erozyonuna, en büyük eğitim çöküşüne ve en ağır gençlik buhranına tanık olmuştur ve bu çukurdan derhal çıkarılmalıdır. AKP iktidarı, Osmanlı'nın hoşgörölü mirasını yerine dar bir ideolojik kalıp, Cumhuriyetin bilimsel aydınlanma vizyonu yerine dogmatik bir eğitim, 90'ların dinamik genç nüfus hayali yerine umutsuz bir kuşak yaratmıştır. Dünya; yapay zekayla, uzay kolonileriyle ve kuantum devrimiyle geleceğı şekillendirirken, Akp "dindar nesil" hayaliyle Türkiye'yi 21. yüzyılın gerisinde bırakmıştır.

İlkel ve Virütik Bir İdeolojinin Esir Aldığı Miras

Türkiye, son 23 yılda tarihinin en derin kültürel erozyonuna, en büyük eğitim çöküşüne ve en ağır gençlik buhranına tanık olmuştur ve bu çukurdan derhal çıkarılmalıdır. AKP iktidarı, Osmanlı'nın hoşgörölü mirasını yerine dar bir ideolojik kalıp, Cumhuriyetin bilimsel aydınlanma vizyonu yerine dogmatik bir eğitim, 90'ların dinamik genç nüfus bakiyesi yerine umutsuz bir kuşak yaratmıştır. Dünya; yapay zekayla, uzay kolonileriyle ve kuantum devrimiyle geleceğı şekillendirirken, Akp "dindar nesil" hayaliyle Türkiye'yi 21. yüzyılın gerisinde bırakmıştır.

Eğitim Politikalarındaki Çöküş: Sistem Neden İflas Etti?

Eğitim sistemine liyakatsizlik ve ideolojik müdahalelerde bulunuldu. AKP'nin eğitim politikaları, öğrenci merkezli değil, siyasi merkezli oldu. AKP'nin reform ve devrimlerle şekillendirdiğı eğitim sistemi, pedagojik temelden yoksun bir şekilde hayata geçirildi. Oyun tabanlı öğrenme yaklaşımının aksine, çocuklar erken yaşta sınav stresine mahkûm edildi. Müfredattan bilimsel düşünme modellerinin çıkarılarak

dogmatikleştirilmesi, bilimsel eğitimi sekteye uğrattı. Oysa insan beyni, dogmalarla değil, sorgulamayla gelişir. Öğretmen atamalarında ve yöneticiliklerde liyakatin yerine sadakatin öne çıkması, eğitim kalitesini düşürdü. Liyakatsiz yönetici atamaları çocuklarımızın geleceğini karartmaya devam etmektedir, öğretmen atamaları bile son 10 yılda atanan öğretmenlerin %38'i sınavsız atanmış, mesleki gelişim yokluğu nedeniyle öğretmenlerin sadece %12'si düzenli hizmet içi eğitim alabilmektedir.

Çağa Ayak Uyduramayan Sistem

Eğitimde yapay zekâ, kişiselleştirilmiş öğrenme ve STEM gibi çağdaş trendler yakalanamadı. Ancak Türkiye: milyarlarca dolar para harcıyıp çöpe attığı onlarca projede olduğu gibi Fatih Projesi'nde de başarısız oldu, tabletler kullanılmadı. Uzaktan eğitim, pandemide alt yapı eksikliği yüzünden çöktü.

Uluslararası Sıralamalardaki Dramatik Düşüş

PISA 2022'de Türkiye, matematikte 68., okumada 72., fen bilimlerinde 74. sırada. TIMSS'te 8. sınıf fen bilimlerinde 39 ülke arasında 35. olduk. Akp'nin izlediği eğitim politikaları nedeniyle bir neslin potansiyeli katledilmiştir. 4+4+4 gibi plansız, vizyonsuz yüzlerce reformların ceremesini Türk halkı halen çekmektedir. 4+4+4 demek bugün 1 Milyon Çocuk İşçi demektir! Akp, Türkiye'yi, Avrupa'da çocuk işçiliğinde birinci sıraya koymuştur. İmam hatiplerin sayısı 450'den 5.000'e çıkarılmış ve siyasi bir istismar alanı haline getirilmiştir.

5 Bin İmam Hatip Aşırı Fazla; Matematik, Tarım ve Hayvancılık Okullarına Dönüştürülmelidir!

Türkiye'nin mevcut sınırlı kaynaklarını verimli ve çağın gereklerine uygun kullanarak çocuklarına parlak bir gelecek hazırlaması en büyük ödevidir. Bu anlamda sayıları 5 bine dayanan İmam Hatip Ortaokulu ve Lisesinin yüzde doksanını Matematik, Ekonomi, Fen, Yazılım ve Kodlama, Yüksek Teknoloji, Tarım ve Hayvancılık okullarına/liselerine dönüştürmesi; robotik, nanoteknoloji ve yeşil enerji odaklı okullara evrilmesi gerekmektedir.

İdeolojik Değil Pedagojik Bir Vizyon ve Cesur Politikalara İhtiyaç Var!

Oysa Türkiye, standart testler yerine yaratıcılık ve girişimcilik odaklı özgün bir model oluşturabilseydi; erken çocukluk eğitimi hem kaliteli hale hem de yaygın hale getirilseydi; çocuklarını, yapay zekâ çağında geleceğin okulları vizyonuna uygun şekilde eğitebilseydi durum çok daha farklı olabilirdi. Türkiye yurtdışından yetenekli ve tecrübeli öğretmenler getirmeli, liyakatli öğretmenlerini ise yurtdışında yüksek eğitim almak üzere göndermelidir. Türkiye'nin nitelikli ve liyakatli öğretmen sorunu bulunmaktadır ki öğretmen yetiştirme sisteminde de büyük sorunlar bulunmaktadır. Tüm öğretmenler için zorunlu psikoloji, dijital okuryazarlık eğitimi verilmelidir. Türkiye derhal metaverse kampüsleri kurarak ilk hologram öğretmenli okulları açmaya başlamalıdır.

Bir Neslin Katledilen Potansiyeli

Yapay zekâ rehberleri sistemi üzerinden her öğrenciye kişiselleştirilmiş ChatGPT-7 tabanlı eğitim koçu tahsis edilerek eğitimdeki bölgeler, okullar arasındaki fırsat ve kalite eşitsizliğini çözmelidir. Tüm okullarda "Yapay Zekâ ve Etik" dersi zorunlu olmalıdır. Lise birinci sınıflarda tüm öğrencilere zorunlu, finansal okuryazarlık dersi getirilmelidir. Üniversiteleri özerk yapmaya mecburuz; rektörleri Cumhurbaşkanı değil öğrenciler ve hocalar seçmelidir. Eğitim bütçesinin GSYİH'nin en az %6'sına çıkarılması şarttır. Üstün zekalı çocuklar için sürekli ve nitelikli özel eğitim merkezleri kurulmalı ve ivedilikle yaygınlaştırılmalıdır. Tüm okul, sınıf ve ders müfredatları derhal eleştirel düşünce merkezli programlar baz alınarak yenilenmelidir. Türkiye, Finlandiya modeliyle ezbersiz, sorgulayan müfredata geçmelidir. Dijital dönüşüm için hemen her okula yapay zeka destekli öğrenme platformu kurulmalıdır.

Kültür Politikaları: Yozlaşma ve Tarihin Çarpıtılması

Türkiye kültürün siyasete alet edildiği önder bir ülke haline geldi. Türkiye’de kültür, iktidarın meşruiyet aracına dönüştürüldü. AKP iktidarının siyasi mülahazalarla gerçekleştirdiği yersiz ve gereksiz kültür ve sanat etkinlikleri zorlamaları, dini sembolleri siyasi sembol haline getirmesi kültürel mirası politize etti. Gerçekçi olmayan Osmanlı nostaljisi, Cumhuriyet değerlerini silmek için kullanıldı. Türkiye, 2023 Kültürel Miras Koruma Endeksi'nde 89. sıraya düşerek, Gambiya ve Honduras'ın gerisinde kalmıştır.

Sanatın ve Entelektüel Hayatın Bastırılması

Türkiye Akp iktidarları döneminde sansür ve otosansürün merkez ülkesi haline getirildi. Akp’nin inatla izlediği bu politikalar akışkan modernite kavramına aykırı bir şekilde, düşünceyi dondurdu, sanatı çürüttü, entelijansiyayı yok etti. Akp’nin basını ve bağımsız yayıncılığı baskı altına alan despotik politikaları medyayı çölleştirdi.

23 Yıllık Sistemli Çöküş

Akp Türkiye’yi sanat sansüründe Avrupa birincisi yapmıştır. 2023'te 128 kitap, 37 film yasaklanmış, sansür kararlarının %87'si mahkeme kararı olmadan idari tedbirle alınmıştır. Türkiye, ifade özgürlüğü endeksinde Venezuela'nın gerisinde kalmıştır. Kültürel çeşitlilik katledilmiş, sanatsal yasaklar, muhalif kültür derneklerine baskılar ve pompalanan kin, nefret ve şiddeti tetikleyen söylemlerle Türkiye’nin kadim renkleri soldurulmuştur.

Türkiye’nin Kayıp Çeyrek Yüzyılı

Türkiye’nin “Kültürel Çoğunluk” değil "Kültürel Çoğulculuk" temelli bir vizyon politikasına ihtiyacı vardır. Bu nedenle kültür endüstrisi, devlet tekelinden derhal kurtarılmalıdır. Basın, sanatçılar ve aydınlar için özgürlükçü bir ortam sağlanmalıdır. Her vatandaşa yılda bin 500 TL'lik "kültür kredisi" (tiyatro, kitap, müze için) verilmelidir. NFT Müzeleri kurulmalı ve Türkiye'nin kaybolan kültürel mirası blockchain teknolojisiyle dijitalleştirilerek saklanmalıdır. Kültür Bakanlığı'nı da bağlayan kararlar alma kabiliyeti ve özerliği bulunan bağımsız bir otorite olarak “Bağımsız Sanat ve Miras Otoritesi” kurulmalıdır. Dünyanın ilk "Dijital Kültür Elçileri" programını Türkiye bir an önce başlatmalıdır. Türkiye için sanatçı özerkliği hayati hale gelmiştir, eser üretiminde mutlak sansürsüzlük ilkesi Anayasal güvence altına alınmalıdır. Kültürel Diplomasi için Türkiye’yi Osmanlı’nın çoğulcu mirasıyla değil, modern sanat, diziler ve dijital içerikle temsil etmek daha etkili olacaktır. Ayrıca Yerel Kültür Fonu uygulaması ile her ile özgün projeler için bütçe tahsis edilmelidir.

Gençlik Politikaları: Kayıp Nesil

Gençlik işsizlik ve umutsuzluğun girdabında boğulmaktadır. Genç işsizlik %25 deniliyor ancak gerçekte %45'lere ulaşmış durumda. Gençlerin en az %85'i yurtdışında yaşamak istiyor. Beyin göçü alarm veriyor. Türkiye’nin derhal tersine beyin göçü politikalarını hayata geçirmesi gerekirken üstel organizasyonlar teorisine rağmen, Türkiye gençleri kaçış ekonomisine zorluyor. 2023'te 150.000 genç yurtdışına gitti (Beyin göçü 3 kat arttı). Gençlerin %83'ü "Bu ülkede gelecek görmüyorum" diyor. Gençlerin %78'i ömür boyunca ev sahibi olamayacağını düşünüyor

Z Kuşağı Bakanlığı Kurulmalıdır!

Bu nedenle Türkiye’nin geleceğin mesleklerine yönelik eğitim reformu yapması şart olmuştur. Türkiye derhal beyin odaklı kalkınma modeli oluşturmaktadır. Mesela; "Mars'a Hazırlanan Gençlik Programı" gibi STEM eğitimi alan gençler SpaceX ile ortak projelerde çalışacak vari projelerle gençlik ideolojik

kamplaşmalarla meşgul edilmek yerine geleceğin inşasına yönelik motive edilmelidir. Gençlerimiz için ulusal temel gelir denemesi gibi 18-30 yaş arasına aylık 3.000 TL (Eskişehir'de pilot uygulama) şeklinde vizyoner atraksiyonlara ihtiyacımız vardır. Ve yine “Dijital Meclis” adlı bir platform kurularak gençler, blockchain tabanlı bir uygulamayla yasaları veto etme hakkı tanınarak gençlerimizin yönetime ve yönetişime ve katılımcı demokrasiye iştirakleri artırılmalıdır. Lise ve üniversitelerde katılımcı demokrasi eğitimi verilerek her eğitim kurumu bir yönüyle de zorunlu siyaset okuluna dönüştürülmelidir.

Türkiye’yi Yeniden İnşa Etmek Mümkün!

Gençlere "Girişimcilik Vizesi" verilmek suretiyle 1 yıllık vergi muafiyeti + 100.000 TL hibe uygulaması derhal başlatılmalıdır. Türkiye hem kamuda hem özel sektörde torpilsiz istihdamı sağlamaya mecbur ve mahkumdur; liyakat temelli, şeffaf alım sistemi biran önce hayata geçirilmelidir. Dijital Nomad Vizesi gibi uygulamalarla Türkiye'ye girişimci çekmek için özel vize programları başlatılmalıdır. Her ilde yapılandırılacak olan “Gençlik Meclisi” kuruluşları üzerinden yerel yönetimlerde de veto yetkili gençlik meclisleri kurulmalıdır. 35 yaş altı gençlerin yönettiği, doğrudan Cumhurbaşkanı'na bağlı Z Kuşağı Bakanlığı kurulmalıdır.

Başta AKP’ye Olmak Üzere Tüm Siyasi Partilerimize Çağrımızdır!

Türkiye’nin kültür, eğitim ve gençlik politikalarının tespit ve çözüm odaklı bu MRN raporunu ciddiye almayanlar, tarihin çöplüğünde yerini alacaktır. Gençlere: Sandığa değil, sokağa, laboratuvara ve girişim ofislerine koşmaları çağrısında bulunuyorum. Dünyanın herhangi bir köşesinde yaşayan Türk diasporasına sesleniyorum; Türkiye'yi demokrasi, bilim ve gençlikle yeniden inşa etmek için, muasır medeniyet seviyesinin üzerine taşımak için iş birliğine, güç birliğine ve dayanışmaya ve atalarımızın emanetine sahip çıkmaya çağırıyorum!